

Hand-out Affectie bij Kritische Empathie

Inleiding

Burgerschapsvorming is een belangrijke opdracht voor alle scholen. Helaas constateert de inspectie dat er geen systematische aandacht is voor de vaardigheden die hierbij horen. Op veel scholen blijft burgerschapsvorming beperkt tot kennis over de instituties en partijen en discussies over maatschappelijke onderwerpen.

Voor burgerschap en voor de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen is het van belang dat leerlingen zich in leren leven in de positie van anderen, dat zij kunnen analyseren welke factoren hebben bijgedragen aan de positie van de ander, welke factoren in hun eigen leven bepalend zijn geweest, en hoe zij dus tot meer begrip voor de ander en zichzelf kunnen komen. Dit inleven in de ander, waarbij ervaringen, waarden en overtuigingen een belangrijke rol spelen, noemen wij kritische empathie.

Probleem

Bij kritische empathie wordt er met name aandacht besteed aan de cognitieve vaardigheden, niet aan het inleven zelf (affectieve vaardigheid).

Onderzoeksvraag

“Hoe kunnen onderwijsinterventies dusdanig gecombineerd worden zodat zij doelgericht bijdragen aan het ontwikkelen van affectieve vaardigheden binnen kritische empathie?”

Aanpak

Het ontwerpen van een lessenserie met een scaffold gebaseerd op de literatuur (voornamelijk Endacott, 2010) en een rubric die de leerlingen een beoordeling geeft op basis van zowel cognitieve als affectieve elementen. De lessenserie en de rubric worden besproken met leerlingen en docenten en aangepast op basis van hun feedback. Na afloop van de lessenreeks aan de hand van een learner report en interviews inzichtelijk maken in hoeverre leerlingen kritische empathie kunnen en willen toepassen (motivatie en de mate waarin de leerling zich bekwaam voelt).

Resultaten

Leerlingen laten bij meerderheid in hun learner report blijken dat zij zich hebben leren inleven in de positie van anderen. Ongeveer 20% bleef steken op louter cognitieve elementen van kritische empathie en 38% gaf andere elementen op als grootste leeropbrengst voor hen. Wel geeft meer dan 90% van de leerlingen aan dat zij kritische empathie als nuttig of heel nuttig ervaren en 80% gaf aan dat het schrijven van essays een goede manier was om deze vaardigheid te trainen. Meer dan 50% van de leerlingen geeft aan kritische empathie nu ook buiten de lessen om toe te passen.

Wel geeft 48% van de leerlingen aan dat zij niet gemotiveerd zijn geraakt door de opdrachten. Tijdens het interview gaven zij aan meer afwisseling op prijs te stellen. Daarnaast wilden zij meer vrijheid en zelfstandigheid in de mate van ondersteuning (scaffolding) bij de opdrachten.

Uit de learner reports blijkt dat er een groot verschil zit in de evaluatie van de leeropbrengst over de ander en over henzelf. Wanneer de vragen over hen zelf gaan geven de leerlingen een andere leeropbrengst aan dan wanneer de vragen over een ander gaan. Dit komt ook overeen met de feedback aan de hand van de rubric. Daaruit blijken leerlingen veel moeite te hebben met het reflecteren op zichzelf aan de hand van de geleerde concepten en methode.

Leerlingen kunnen een maand na het schrijven van de essays nog aangeven in het interview wat het belang is van kritische empathie en geven aan dat zij gemotiveerd zijn. De rubric was voor hen een handige tool om zichzelf te evalueren.

Conclusie

Leerlingen vinden kritische empathie een belangrijke vaardigheid en vinden dat essays schrijven goed bij deze vaardigheid past. Wel willen ze meer afwisseling in de opdrachten, zelf onderwerpen kunnen inbrengen en meer zelfstandigheid in de mate waarin zij gebruik maken van de scaffolds.

Leerlingen kunnen bij meerderheid nog aangeven wat kritische empathie is en geven, met name wanneer het om de ander gaat, in meerderheid aan dat zij de affectieve vaardigheid beheersen. De lessen lijken daarmee het gewenste effect te hebben gehad.

Discussie

De koppeling van kritische empathie aan lessen over psychologie kan de resultaten van het learner report negatief hebben beïnvloed. De meerderheid van de antwoorden die als "negatief" werden bestempeld, omdat zij niet gingen over kritische empathie, gingen over de psychologische theorieën. Er was dus verwarring over wat nou precies het belang was de lessen. Het lijkt dus goed om eerste de opdrachten enkel over kritische empathie te laten gaan en niet te vermengen met andere lesstof.

Het verschil tussen de evaluatie bij kennis over de wereld en kennis over zichzelf, kan mogelijk voortkomen uit een naïef realisme, waarbij de leerlingen hun eigen opvattingen zien als gebaseerd in een objectieve realiteit en niet veroorzaakt door persoonlijke ervaringen en waarden.